

Alister McGrath: *The Twilight of Atheism: The Rise and Fall of Atheism* (London: Rider, 2004). 306 sid.

Alister McGrath föddes på Nordirland 1953 och betraktade sig själv länge som ateist. Han studerade matematik, fysik och kemi och började sedan forska i molekylär biofysik vid Oxford samtidigt som han studerade teologi och tog sin examen 1978. Han flyttade över till Cambridge och prästvigdes två år senare. Efter tre år i Cambridge utsågs han till föreläsare i Christian Doctrine and Ethics vid Wycliffe Hall i Oxford och har sedan dess innehaft flera betydelsefulla akademiska positioner på olika platser. Han har en imponerande meritlista och har hunnit med att skriva över tjugo böcker i historisk, systematisk och naturlig teologi utöver ett antal andra böcker och artiklar. Tidigare i år kom *The Open Secret: A New Vision for Natural Theology*. Den kommer att följas av *A Fine-Tuned Universe? Anthropic Phenomena and Natural Theology*. Från och med september 2008 innehar han den nyligen inrättade professuren i Theology, Ministry and Education vid institutionen för Education and Professional Studies vid King's College i London. Han kommer där att verka som ledare för the Centre for Theology, Religion and Culture.

McGrath är en modern apologet som sett som sin uppgift att ta upp striden med den nya ateismen och då speciellt dess främsta företrädare, biologen Richard Dawkins, vars åsikter han polemiserat mot i olika sammanhang och i böcker som t.ex. *Dawkins' God: Genes, Memes and the Meaning of Life* (2004) och nu senast i *The Dawkins Delusion? Atheist Fundamentalism and the Denial of the Divine* (2007), som han har skrivit tillsammans med sin fru.

Även om Dawkins tas upp i *The Twilight of Atheism: The Rise and Fall of Atheism* är syftet med denna bok inte i första hand polemiskt utan historiskt. I ett inledande avsnitt tar han upp ateismen bland de gamla grekerna. Sedan delas boken upp i två delar "The High Noon of Atheism" (kapitel 2 till 6) och "Twilight" (kapitel 7 till 11). Hans huvuduppgift är att följa ateismens utveckling från upplysningstiden och de klassiska religionskritikerna Feuerbach, Marx och Freud fram till moderniteten och den postmoderna eran. Detta gör han genom intressanta avbrott, där han bl.a. i kapitel 5, "A Failure of the Religious Imagination: The Victorian Crisis of Faith", behandlar flera av de viktoriaiska författarna och poeterna, som kämpade med att bevara sin tro trots den nya bibelkritiken och Darwin. I följande kapitel "The Death of God: The Dream of a Godless Culture" kommer han in på Dostojevskij, Nietzsche och Camus. I sista delen av detta kapitel har han ett avsnitt "The Execution of God: The Atheist State", där han tar upp olika försök att med politisk makt utrota religionen.

Den andra delen kan te sig lite osystematisk, eftersom han inte håller sig till ett strängt kronologiskt upplägg, men den innehåller flera tänkvärda iakttagelser, bl.a. om sambandet mellan reformationen och den framväxande ateismen, tankar som i hög grad påminner om Paul Tillich's syn på saken. I det tionde kapitlet "The Atheist Revolt: Madalyn Murray O'Hair and others" får vi bekanta oss med ateismens framväxt i USA under 1900-talet och McGrath kan lyfta fram många mindre sympatiska sidor av detta fenomen.

Huvudtesen i boken framkommer i titeln: Ateismens *skymning*. McGrath menar att ateismen har passerat sin höjdpunkt och att den sedan en tid tillbaka är på väg ut från händelsernas centrum. Detta kan tyckas stämma dåligt med verkligheten med tanke på den uppsjö av ateistisk litteratur som publicerats bara sen McGrath's bok kom ut. Ateismen är på frammarsch både i USA och i Sverige om man ser till tillströmningen av antalet medlemmar i ateistiska organisationer. Men jag tror ändå att McGrath har en poäng; majoriteten av mänskligheten har alltid trott på existensen av gudar, änglar, demoner och andra suprahumana väsen och det kommer den antagligen att fortsätta med oberoende av den kritik som Freud, Russell, Dawkins och andra moderna ateister presenterar. För de flesta människor kan inte vetenskapen och förnuftet ge en uttömmande bild av verkligheten. Religiösa föreställningar är i de flesta fall inte resultatet av intellektuella överväganden. Guds existens är, som William James påpekat, i sig inte den mest intressanta frågan; Gud symboliserar hoppet om upprättelse, rättvisa och ytterst ett liv efter döden. Det hoppet kan inga rationella argument krossa.

McGrath har under alla omständigheter skrivit en mycket läsvärd bok som jag varmt kan rekommendera till noggrann läsning. Richard Dawkins har producerat en serie TV-program, som går under titeln "The Root of All Evil", där han lyfter fram religionens alla negativa sidor. Tanken var att en intervju med McGrath skulle ingå, men den klipptes bort. Den som undrar varför kan sätta sig framför datorn (video.google.com/videoplay?docid=6474278760369344626) och i över en timma njuta av en mycket givande dialog mellan två av samtidens mest framstående företrädare för kristendom och ateism. McGrath gjorde ett mycket imponerande intryck på mig, även om ingen kan sägas ha vunnit diskussionen.

Stefan Andersson